

Socialdepartementet

103 33 Stockholm

s.remissvar@regeringskansliet.se

S2020/02841/FS

Yttrande över SOU 2020:19 God och nära vård - En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem

Kommunal har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad utredning och framför följande synpunkter:

Bakgrund

Kommunals uppgift är att tillvarata medlemmarnas intressen på arbetsmarknaden och i samhällslivet i övrigt. Förbundet ska bland annat verka för en samhällsutveckling som stärker allas lika värde, social rättvisa, generell välfärdspolitik, full sysselsättning och jämställdhet mellan kvinnor och män.

Utredningen *God och nära vård. En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem* (SOU 2020:19) har bland annat haft i uppdrag att utreda och lämna förslag på hur samverkan mellan primärvården och den kommunala hälso- och sjukvården och omsorgen kan underlättas, hur gränssnittet mellan dessa verksamheter bör se ut samt att undersöka hur förutsättningarna för att samordna vårdinsatser för patienter och brukare i alla åldrar med omfattande och komplexa vårdbehov kan förbättras.

Den nu aktuella utredningens förslag

Det är Kommunals mening att utredaren har gjort en gedigen problemanalys och landat i bra förslag och rekommendationer. Här har vi valt att lyfta de förslag som förbundet tycker är särskilt positiva.

Hälso- och sjukvården är ett komplext system som inte är helt enkelt att styra, det har inte minst den pågående Coronakrisen visat. Det finns flera olika beslutsnivåer, vårdgivare, professioner och många olika människor vars behov hälso- och sjukvården har till uppgift att möta. Enligt hälso- och sjukvårdslagen ska patienter vårdas på lika villkor i hela landet och svårast sjuka ska få vård först. Trots detta välformulerade syfte främjas inte måluppfyllelsen av hälso- och sjukvårdens nuvarande organisation. Tvärtom: ofta missgynnar dagens sjukvårdssystem äldre patienter med stora vårdbehov. Målbilden för vård och omsorg efter behov bör innebära att samordningen av vård och omsorg ska fungera väl när patienten har insatser enligt både hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen – samt från flera olika aktörer inom exempelvis primärvård, specialistvård och kommunal äldreomsorg.

Kommunal.

Därför föreslår utredningen att det lagregleras att där det bedrivs hälso- och sjukvårdsverksamhet ska det finnas de förutsättningar för samverkan som behövs för att en god vård ska kunna ges. Genom att i hälso- och sjukvårdslagen (HSL) förtydliga att god vård kräver förutsättningar för samverkan, på samma sätt som att den kräver den personal, de lokaler och den utrustning som behövs, tydliggörs kraven på ett hälso- och sjukvårdssystem som hänger ihop, även på utförarnivå. Att reglera samverkan på utförarnivå är nödvändigt då allt mer av hälso- och sjukvården handlar om att stödja vid långvariga och kroniska tillstånd, ofta med hög komplexitet. Kommunal tycker att det här är ett utmärkt förslag och vill att förslagen ska genomföras så snart det är möjligt.

Vård och omsorg måste bort från missriktade och motstridiga styr signaler som gör samverkan svårare eller omöjligt. Precis som utredningen påpekar blir incitamenten för att samverka med andra delar av systemet små, eller obefintliga, eftersom det inte går att se hur det i slutändan leder till vinster för patienten eller den egna organisationen. Frånvaro av helhetsperspektiv gör att vi i dag befinner oss i en situation där vi gärna vill att organisationer inom till exempel hälso- och sjukvård ska samarbeta, men där vi har konstruerat ett system som missgynnar samarbete.

Kommunal välkomnar även förslagen om att stärka samverkan mellan huvudmännen. För att tydliggöra kraven på samverkan ska regioners och kommuners särskilda samverkansansvar med varandra vid planering och utveckling av hälso- och sjukvården förtydligas i lagstiftningen.

Särskilt om vårdens och omsorgens marknadsiering som orsak till fragmentiering

Utredningen beskriver hur antalet utförare har ökat under de senaste decennierna, då bland annat LOV öppnat upp för många nya aktörer. Utvecklingen inom regionerna de senaste årtiondena visar att andelen så kallade köpt verksamhet ökar. Under 2016–2018 stod köpt verksamhet för 19 procent av regionernas kostnader. Under 2018 motsvarade det 71 miljarder kronor. Det är dock stora skillnader mellan regionerna. Drygt en fjärdedel av verksamheten i Region Stockholm köps in från privata vårdgivare jämfört med Region Jämtland Härjedalen där drygt 3 procent köps in externt. Utöver detta har en växande andel av kommunerna lagt äldreomsorgs- och funktionshinderomsorgens verksamhet på extern regi, oftast med hopp om besparingar. Till exempel i Stockholms stad kan en omsorgstagare i dag välja mellan 177 hemtjänstutförare, som verkar i ett system där det finns ett kraftigt incitament att spara på kostnader genom att dra ner på personalkostnader – genom att anställa färre och med sämre kompetensnivå, samt att etablera sig i områden där socioekonomiskt starka, mindre vårdkrävande kundsegment bor.

Under sådana här omständigheter är det inte helt enkelt att samverka för patientens eller omsorgstagarens bästa. Kommunal delar utredningens uppfattning att vi måste börja ställa hårdare krav när det gäller samverkan på utförarnivå. Kommunal vill också understryka att det är marknadsstyrningen och privatiseringen som har resulterat till den fragmentiserade vården och omsorgen vi har och att det är själva marknadslogiken som incitamentsstruktur som äventyrar välfärdens kvalitet. Att vi under tre årtionden har experimenterat med välfärden just utifrån marknadsstyrningen och privatiseringar, och att resultatet varken har blivit högre kvalitet för medborgarna eller bättre villkor för de anställda. Tvärtom ser vi i många fall en klar försämring och en stor fragmentiering som försvårar samverkan.

Analysen som saknades i utredningen är själva skälet till bristande samordning, nämligen vårdens och omsorgens marknadsiering. Kommunal vill påpeka att det är marknadsstyrningen som gör att aktörer saknar incitament till samverkan utifrån patientens eller omsorgstagarens behov.

Kommunal.

Vänliga hälsningar
Kommunal

Tobias Baudin
Förbundsordförande

Mari Huupponen
Utredare